СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІКА КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

1 Загальні відомості про навчальну дисципліну і викладача:

Спеціальність	С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (спеціалізація С1.01 Економіка)»
Освітньо-наукова програма	Економіка
Освітній ступінь	Доктор філософії з економіки
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Шифр навчальної дисципліни (за ОНП)	ОК8
Рік, семестр вивчення	2 рік, 3 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	5
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 24 год.
	Практичні / семінарські – 24 год.
	Самостійна робота – 102 год.
Вид індивідуального завдання	реферат (презентація)
Форма підсумкового контролю	екзамен
Кафедра (назва, № кабінету, корпоративна e-mail)	Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму kaf-gotur@suem.edu.ua
Дні занять	Відповідно до розкладу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій
Викладач (ПІП, науковий ступінь, вчене звання):	Гуцалюк Олексій Миколайович, д.е.н, професор
Профіль викладача: Google Scholar: ORCID:	Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=yjEMtjsAAAAJ&hl=ru ORCID: http://orcid.org/ 0000-0002-6541-4912 Scopus Author ID: 57215935877
Контактні дані (телефон, e-mail)	hutsaliuk@suem.edu.ua

2 Опис навчальної дисципліни:

Анотація:	Дисципліна формує у здобувачів ступеня доктора філософії системні знання про економіку корпоративного сектору та інтеграційні процеси: сутність і структуру корпоративного сектору, теорії корпорації й моделі корпоративного управління, стандарти та органи корпоративного управління, інтегровані корпоративні структури, злиття, поглинання та стратегічні альянси, міжнародну економічну інтеграцію, фінансові інструменти управління корпорацією, корпоративну соціальну відповідальність і оцінювання ефективності корпорацій. Дисципліна забезпечує теоретико-методичну основу для дисертаційних досліджень з економіки підприємств, корпорацій та інтеграційних об'єднань.
Мета та завдання:	*Мета:* формування системи знань про закономірності функціонування корпоративного сектору та інтеграційних процесів і навичок їх наукового аналізу в дисертаційному дослідженні. *Завдання:* опанування теорій корпорації та моделей корпоративного управління; вивчення стандартів і правових засад корпоративного управління; аналіз форм і мотивів корпоративної інтеграції, злиттів і поглинань; вивчення теорій, форм і етапів міжнародної економічної інтеграції; оцінювання вартості, ефективності та якості управління корпораціями; формування навичок наукового обґрунтування висновків за результатами аналізу корпоративного сектору.
Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:	ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК06. Здатність до здобуття глибинних знань з економіки, засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану знань з економіки, оволодіння термінологією з сучасного наукового досвіду. ЗК07. Здатність до набуття універсальних навичок дослідника, усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управління науковими проектами та складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності. СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей. СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності. СК10. Здатність ініціювати, розробляти і реалізувати комплексні інноваційні проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, виявляти лідерські якості та відповідальність під час їх реалізації. СК11. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.
Результати навчання (відповідно до	РН01. Мати теоретичні знання з економіки, соціально-економічних систем і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних

освітньо-наукової програми):	досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напряму, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в умовах глобалізації. РН05. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми фундаментальної економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, лідерства, автономності та відповідальності. РН07. Застосувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності. РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
Очікувані результати навчання:	Вивчивши курс аспірант повинен ***знати***: - сутність, структуру й функції корпоративного сектору економіки та показники його оцінювання; - теорії корпорації (агентська, транзакційних витрат, стейкхолдерів) і моделі корпоративного управління; - стандарти та правові засади корпоративного управління, повноваження органів управління корпорацією, права акціонерів; теорії, форми й етапи економічної інтеграції на мікро- та макрорівнях; - види інтегрованих корпоративних структур і мотиви злиттів, поглинань та стратегічних альянсів; - фінансові інструменти управління корпорацією та підходи до оцінювання її вартості й ефективності; - принципи корпоративної соціальної відповідальності та ESG-підхід. Вивчивши курс аспірант повинен ***вміти***: - аналізувати структуру корпоративного сектору й концентрацію власності за відкритими даними; - порівнювати моделі корпоративного управління та оцінювати якість управління конкретною корпорацією; - аналізувати організаційну структуру інтегрованого об'єднання та мотиви й ефекти корпоративної інтеграції; - оцінювати вартість корпорації та ефективність фінансових рішень; - визначати вплив інтеграційних процесів на корпоративний сектор, зокрема в контексті європейської інтеграції; - критично аналізувати наукові публікації з проблематики корпоративного сектору; - обґрунтовувати власні висновки та пропозиції в дисертаційному дослідженні з дотриманням академічної доброчесності.

3 Перелік тем:

Змістовий модуль 1. Корпоративний сектор і корпоративне управління

Тема 1. Корпоративний сектор економіки: сутність, структура, вимірювання

Корпорація як суб'єкт господарювання. Організаційно-правові форми. Структура та функції корпоративного сектору. Концентрація власності. Державні та приватні корпорації. Показники оцінювання корпоративного сектору.

Тема 2. Теорії корпорації та моделі корпоративного управління

Агентська теорія й агентські витрати. Теорія транзакційних витрат. Стейкхолдерський підхід. Інсайдерська та аутсайдерська моделі корпоративного управління. Англо-американська, континентально-європейська, японська моделі. Особливості корпоративного управління в Україні.

Тема 3. Органи управління, права акціонерів і стандарти корпоративного управління

Загальні збори, наглядова рада, виконавчий орган. Незалежні директори. Права акціонерів, міноритарні акціонери. Конфлікт інтересів. Розкриття інформації. Закон України «Про акціонерні товариства», Принципи ОЕСР, національний Кодекс корпоративного управління.

Змістовий модуль 2. Інтегровані корпоративні структури та інтеграційні процеси

Тема 4. Інтеграційні процеси в економіці: теорії, форми, етапи

Сутність і передумови економічної інтеграції. Рівні: корпоративний і міжнародний. Просторовий та організаційний зрізи. Етапи та форми міжнародної економічної інтеграції. Теорії інтеграції. Європейська інтеграція та корпоративний сектор.

Тема 5. Інтегровані корпоративні структури

Види інтеграції (горизонтальна, вертикальна, конгломератна). Холдинги, концерни, консорціуми, промислово-фінансові групи. Транснаціональні корпорації. Організаційно-управлінські структури об'єднань.

Тема 6. Злиття, поглинання, стратегічні альянси та спільні підприємства

Мотиви та види злиттів і поглинань. Оцінювання угод і синергії. Стратегічні альянси та спільні підприємства. Реорганізація й припинення діяльності корпорацій.

Змістовий модуль 3. Фінанси, відповідальність та ефективність корпорацій

Тема 7. Фінансові інструменти управління корпорацією

Структура капіталу та його вартість (WACC). Акціонерний капітал і боргове фінансування. Дивідендна політика. Вартість корпорації та показники створення вартості (EVA). Фінансова стійкість.

Тема 8. Корпоративна відповідальність, регулювання та ефективність корпоративного управління

Корпоративна культура. Корпоративна соціальна відповідальність, ESG. Державне регулювання корпоративного сектору. Показники якості й ефективності корпоративного управління, рейтингування.

4 Тематика і плани лекцій

№ з/п	Назва теми	План лекції	Обсяг у годинах
1	Корпоративний сектор економіки	1. Корпорація як суб'єкт господарювання. 2. Структура й функції корпоративного сектору. 3. Концентрація власності, показники оцінювання	3
2	Теорії корпорації та моделі корпоративного управління	1. Агентська теорія і теорія транзакційних витрат. 2. Стейкхолдерський підхід. 3. Моделі корпоративного управління, особливості України	3
3	Органи управління, права акціонерів, стандарти	1. Органи управління корпорацією. 2. Права акціонерів, конфлікт інтересів, розкриття інформації. 3. Принципи ОЕСР, національні стандарти	3
4	Інтеграційні процеси в економіці	1. Сутність, передумови, рівні інтеграції. 2. Етапи й форми міжнародної економічної інтеграції. 3. Теорії інтеграції, європейська інтеграція та корпоративний сектор	3
5	Інтегровані корпоративні структури	1. Види інтеграції. 2. Холдинги, концерни, консорціуми, ПФГ. 3. Транснаціональні корпорації, організаційні структури	3
6	Злиття, поглинання, стратегічні альянси	1. Мотиви та види злиттів і поглинань. 2. Оцінювання угод, синергія. 3. Стратегічні альянси, спільні підприємства, реорганізація	3
7	Фінансові інструменти управління корпорацією	1. Структура й вартість капіталу. 2. Дивідендна політика. 3. Вартість корпорації, створення вартості	3
8	Корпоративна відповідальність, регулювання та ефективність	1. Корпоративна культура, КСВ, ESG. 2. Державне регулювання корпоративного сектору. 3. Оцінювання якості корпоративного управління	3
		Усього годин	**24**

5 Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми заняття	Обсяг у годинах
1	**Аналіз структури корпоративного сектору.** Розрахунок частки корпорацій, концентрації власності за відкритими даними та звітністю	3
2	**Порівняння моделей корпоративного управління.** Порівняльний аналіз двох країн; висновки для України	3
3	**Оцінювання корпоративного управління акціонерного товариства** за Принципами ОЕСР: побудова індексу якості	3

4	**Показники міжнародної економічної інтеграції.** Торговельна взаємозалежність, динаміка інтеграції України з ЄС	3
5	**Аналіз інтегрованого об'єднання.** Схема володіння, консолідація, організаційна структура холдингу чи ТНК	3
6	**Оцінювання угоди злиття чи поглинання.** Мотиви, синергія, оцінка вартості за дисконтованими потоками, ризики	3
7	**Вартість капіталу та вартість корпорації.** Розрахунок WACC, EVA; аналіз дивідендної політики	3
8	**Ефективність корпоративного управління.** Підбір показників і захист аналітичного звіту	3
	Усього годин	**24**

6 Самостійна робота здобувача

№ з/п	Назва теми СРС	Обсяг у годинах
1	Корпоративний сектор України: тенденції та проблеми (за статистичними даними)	6
2	Організаційно-правові форми корпорацій: порівняння в Україні та ЄС	6
3	Агентська проблема в корпораціях: огляд емпіричних досліджень	6
4	Моделі корпоративного управління: порівняльний аналіз за публікаціями	6
5	Права міноритарних акціонерів і механізми їх захисту	6
6	Стандарти корпоративного управління: Принципи ОЕСР та національний Кодекс	4
Змістовий модуль 1. Корпоративний сектор і корпоративне управління		**34**
1	Теорії міжнародної економічної інтеграції: огляд наукових підходів	6
2	Європейська інтеграція та її вплив на корпоративний сектор України	6
3	Холдинги й концерни в Україні: структура та проблеми управління	6
4	Транснаціональні корпорації: мотиви, переваги, ризики	6
5	Злиття й поглинання: огляд методик оцінювання ефектів	6
6	Стратегічні альянси та спільні підприємства: умови успіху	4
Змістовий модуль 2. Інтегровані корпоративні структури та інтеграційні процеси		**34**
1	Джерела та структура капіталу корпорацій	6
2	Дивідендна політика: теорії та практика	6
3	Показники вартості корпорації та створення вартості	6
4	Корпоративна соціальна відповідальність і ESG-звітність	6
5	Державне регулювання корпоративного сектору: антимонопольне та корпоративне право	6
6	Підготовка аналітичного огляду за темою дисертації	4
Змістовий модуль 3. Фінанси, відповідальність та ефективність корпорацій		**34**
Усього годин		**102**

7 Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку реферату з презентацією.

Теми рефератів

1. Корпоративний сектор економіки: підходи до визначення та вимірювання.
2. Агентська проблема та агентські витрати в корпораціях.
3. Моделі корпоративного управління: порівняльний аналіз провідних країн.
4. Корпоративне управління в Україні: особливості та проблеми розвитку.
5. Роль наглядової ради та незалежних директорів у корпоративному управлінні.
6. Захист прав міноритарних акціонерів: міжнародний досвід.
7. Концентрація власності та її вплив на результати діяльності корпорацій.
8. Прозорість і розкриття інформації корпораціями.
9. Теорії міжнародної економічної інтеграції: порівняльний аналіз.
10. Європейська інтеграція та трансформація корпоративного сектору України.
11. Холдингові структури: переваги, ризики й проблеми управління.
12. Промислово-фінансові групи та фінансово-промислові об'єднання: історія та сучасний стан.
13. Транснаціональні корпорації та їх вплив на національні економіки.
14. Злиття й поглинання: мотиви та ефекти для акціонерів.
15. Стратегічні альянси та спільні підприємства як форма корпоративної інтеграції.
16. Реорганізація корпорацій: форми, причини та наслідки.
17. Структура капіталу корпорацій: теорії та емпіричні дослідження.
18. Дивідендна політика корпорацій у різних інституційних умовах.
19. Корпоративна соціальна відповідальність та ESG як чинники вартості корпорації.
20. Індекси якості корпоративного управління та їх зв'язок з ефективністю корпорацій.

8 Перелік запитань для підготовки до підсумкового контролю (екзамен)

1. Корпорація як суб'єкт господарювання: ознаки та організаційно-правові форми.
2. Структура й функції корпоративного сектору економіки.
3. Показники оцінювання корпоративного сектору.
4. Концентрація власності та її види.
5. Державні та приватні корпорації: порівняння економічної поведінки.
6. Агентська теорія корпорації.
7. Теорія транзакційних витрат у поясненні існування корпорацій.
8. Стейкхолдерський підхід у корпоративному управлінні.
9. Інсайдерська та аутсайдерська моделі корпоративного управління.
10. Англо-американська, континентально-європейська та японська моделі: порівняння.
11. Повноваження загальних зборів і наглядової ради.
12. Виконавчий орган корпорації та його відповідальність.
13. Права акціонерів і захист міноритарних акціонерів.
14. Конфлікт інтересів у корпорації та механізми його подолання.
15. Принципи корпоративного управління OECP: структура та значення.
16. Сутність і передумови економічної інтеграції.
17. Рівні та форми інтеграційних процесів.
18. Етапи міжнародної економічної інтеграції.
19. Теорії міжнародної економічної інтеграції.
20. Європейська інтеграція та корпоративний сектор України.
21. Види корпоративної інтеграції: горизонтальна, вертикальна, конгломератна.
22. Холдингові компанії: види, переваги, ризики.

23. Концерни, консорціуми, промислово-фінансові групи.
24. Транснаціональні корпорації: сутність і форми.
25. Організаційно-управлінські структури інтегрованих об'єднань.
26. Мотиви злиттів і поглинань.
27. Оцінювання вартості та синергії при злитті й поглинанні.
28. Стратегічні альянси: види й умови успіху.
29. Спільні підприємства з іноземними інвестиціями.
30. Реорганізація й припинення діяльності корпорації.
31. Структура капіталу корпорації: теорії.
32. Вартість капіталу та показник WACC.
33. Дивідендна політика корпорації.
34. Вартість корпорації та показники створення вартості.
35. Фінансова стійкість корпорації.
36. Корпоративна культура та її вплив на результати діяльності.
37. Корпоративна соціальна відповідальність і ESG.
38. Державне регулювання корпоративного сектору.
39. Показники якості корпоративного управління та індекси рейтингування.
40. Критерії ефективності корпоративного управління та їх зв'язок з результатами корпорації.

9 Рекомендовані джерела інформації

1. Мельник Л. Г. Економіка розвитку: підручник. Суми: Університетська книга, 2025. 416 с. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/04/Melnyk_Development_-Economics_handbook_2025_ua.pdf

2. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. 471 с. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2025-04/Reznikova_navch_posib_2025_A5.pdf.

3. Міжнародна економіка : навч. посіб. / за ред. В. П. Решетило, О. В. Бервено ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 244 с.. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi80/0060467.pdf.

4. Інтеграційні процеси міжнародного розвитку: конспект лекцій: навчальний посібник. КПІ ім. Ігоря Сікорського ; Уклад.: К. В. Петренко, Т. В. Іванова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 299 с. URL: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/76930.

5. Основи корпоративного управління : навчальний посібник. / Укладачі: Захарова І.О., Дєнєжніков С.С. [За. заг. ред. І.О.Захарової]. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 80 с. URL: https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c34e61c-6d57-417f-abd7-2c58c0e23ed3/content.

6. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку: монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2019. 492 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26481/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84i%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%83%D1%81_%D0%9D..pdf

10 Оцінювання результатів навчання

Схема розподілу балів:

Екзамен	50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	40 балів (підсумковий контроль)

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

Екзамен	30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	25 балів (підсумковий контроль)

Система оцінювання результатів навчання:

Максимальна кількість балів, які здобувач може здобути протягом семестру – 60.
Максимальна кількість балів, які студент може здобути на екзамені (підсумковий контроль) – 40.
Оцінювання роботи на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5».
Основними формами оцінювання знань здобувачів вищої освіти є поточний і підсумковий семестровий контроль.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни:

Поточний контроль: *MAX = 50 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 30 балів*	*Доповіді на семінарських заняттях*
	Усне опитування
	Письмові роботи з засвоєння тем курсу
	Виконання завдань самостійної роботи
Виконання індивідуальних завдань: *MAX = 10 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 5 балів*	*Реферат*
Підсумковий семестровий контроль (екзамен): *MAX = 40 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 25 балів*	*Екзамен*
Разом	*MAX = 100 балів* *MIN $_{\text{пороговий рівень}}$ = 60 бал*

Шкала оцінювання результатів навчання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11 Політика курсу

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачі повинні мати активовану пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації в Viber, Телеграм-каналах групи.

Усі письмові запитання здобувача стосовно навчальної дисципліни мають надсилатися на електронну пошту кафедри або електронну пошту викладача.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у заходах, що сприяють розвитку здобувачів і поліпшенню іміджу університету.

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.